

Svensk industris konkurrenskraft

- Vad har hänt sedan krisen på 1990-talet?

Tillväxtverket, 2022-03-09

daniel.lind@arenagruppen.se

**Facken inom industris
produktivitetskommission**

Facken inom industrins produktivitetskommission

- Ett treårigt projekt som finansieras av facken inom industrin och som drivs i samarbete med den fackligt orienterade, partipolitiskt obundna tankegruppen Arenagruppen.
- Projektet syftar till att:
  - Öka kunskapen om produktivitetens alla områden
  - Stimulera till nya analyser och ny politik
  - Driva debatt om framtidens produktivetspolitik

Vid definition av produktivitet: konkurrenskraft

Konkurrenskraft kan förstås på många sätt:

- Enhetsarbetskostnad: arbetsproduktivitet i förhållande till löner
- Världsekonomiskt forum: >300 indikatorer vägs samman till ett index
- Balassa index: $(\text{svenska fordon}/\text{svensk export})/(\text{världens fordon}/\text{världens export})$
- Exportmarknadsandelar

Från brutto till netto...

Historiskt: hela exportvärdet tillfaller det land där produkten slutproduceras

- Typexempel: mobiltelefon slutproducerad i Kina

Historiskt: hela exportvärdet tillfaller den bransch där produkten slutproduceras

- Typexempel: Volvo slutproducerad i Torslanda

Specialiseringen – nationellt och globalt – har ökat behovet av svar på:

- I vilka länder genereras den förädling – de löner och vinster – som krävs för att slutproducera en (industri-) produkt?
- I vilka branscher genereras den förädling – de löner och vinster – som krävs för att slutproducera en (industri-) produkt?

Från brutto till netto...

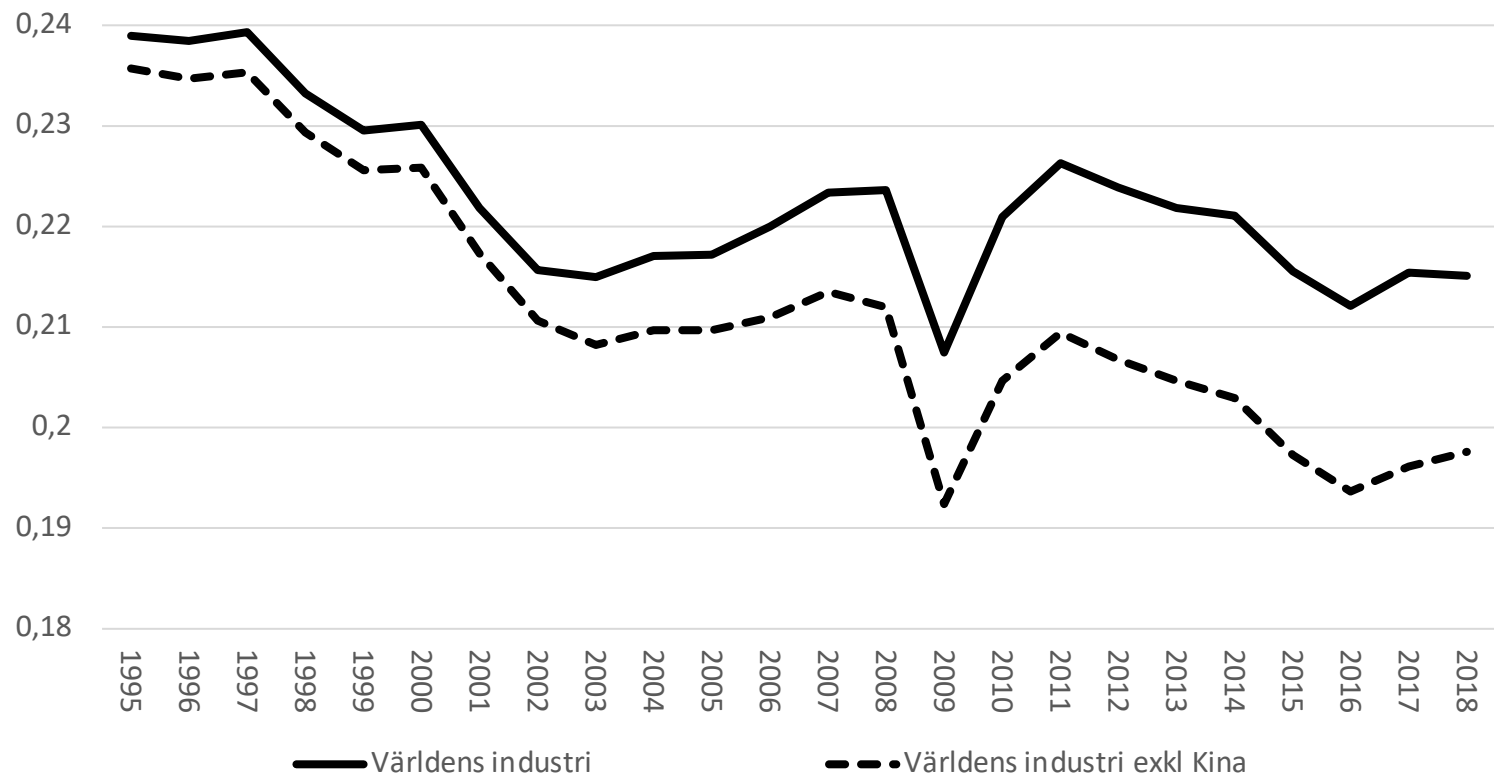
- Likt mobiltelefonen, men på makronivå: var genereras den nödvändiga förädlingen?
- Kräver input-output analys: inkludera alla steg i produktionsprocessen – alla nödvändiga insatser.
- Från enskilda branscher/länder till produktionsprocesser.
- Kräver statistik över handeln mellan alla branscher mellan alla länder. Stora databaser. OECD ny databas.
- Kan besvara frågor som:
  - Hur mycket insatser importerar svensk fordonsindustri per producerad bil, inklusive svenska underleverantörsledet?
  - Hur har svensk maskinindustris beroende av kinesiska insatser per produkt utvecklats över tid?
  - Hur beroende är svensk telekomproduktion av svenska kunskapsintensiva tjänster?
  - Hur mycket rysk naturgas krävs för att producera en tysk robot?

Ett mått på konkurrenskraft: globala värdekedjeinkomster

- GVKI = Hur mycket förädling skapar slutlig efterfrågan på svenska industriprodukter i världen, inkluderat alla produktionssteg?
- Konkurrenskraft = Hur utvecklas Sveriges GVKI i förhållande till jämförbara länder?
- GVK Jobb = strukturomvandling/avindustrialisering

Industriproduktionens ställning i världsekonomin

Världens industriproduktions förädlingsvärde, inkl underleverantörsledet, som andel av världens BNP.

Om diagrammet:

Världens industriproduktions förädlingsvärde (inkl den förädling som skapas i industrins underleverantörsled) definieras som summan av de löner och vinster som världens efterfrågan på industriprodukter genererar i något land i någon bransch i världen.

Den här summan divideras med det förädlingsvärde som skapas av världens efterfrågan på alla produkter (jordbruk, gruv, industri, tjänster, offentlig sektor mm) i något land i någon bransch i världen. Den kvoten visas i diagrammet till vänster.

Den här kvoten betraktas ofta som en indikation på strukturomvandlingen: industriproduktionens förädling har sedan mitten av 1990-talet minskat i förhållande till världens BNP. Detta tycks dock inte gälla sedan millennieskiftet, då tillväxten i de globala värdekedjorna tog extra fart, inte minst i spåren av Kinas medlemskap i WTO år 2001.

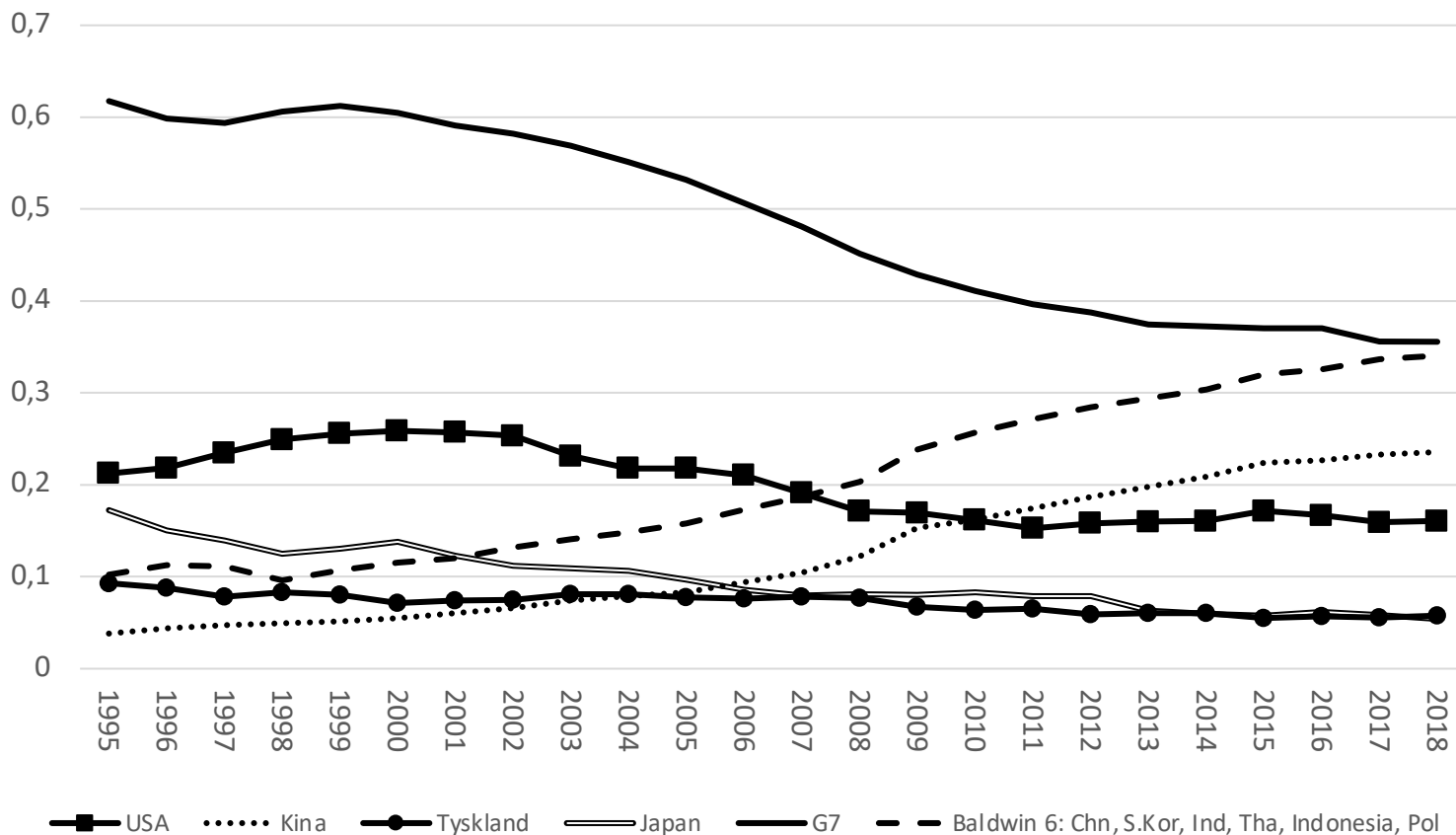
Men som också framgår, Kinas starka utveckling innebär att övriga världsekonomin trendmässigt har avindustrialiserats sedan mitten av 1990-talet.

Notera dock att den här minskningen baseras på förädlingsvärden i nominella termer. Detta är standardindikatorn, men om hänsyn tas till att prisökningstakten vanligtvis är lägre i industriproduktionen än i andra delar av ekonomin skulle en inflationsjusterad kurva sannolikt visa en mer positiv utveckling.

Källa: OECDs och egna beräkningar. Nominella förädlingsvärden.

Vilka länder dominerar världens industriproduktion?

Andelar av den förädling som genereras i världen av att producera världens slutliga efterfrågan på industriprodukter.

Om diagrammet:

Diagrammet visar respektive lands/landgrupps andel av den förädling som genereras i något land i någon bransch för att producera världens efterfrågan på industriprodukter.

Två trender framträder särskilt tydligt i diagrammet: (1) Kinas utveckling från 3,8% år 1995 till 23,6% år 2018; (2) G7-ländernas utveckling från 61,8% till 35,6% under samma period.

I samband med finanskrisen 2008 passerade Kina USA som världens största producent av industriprodukter i termer av förädlingsvärden, inkl det som genereras i inhemska underleverantörsledet.

Baldwin 6 är de tillväxtländer som enligt forskaren Richard Baldwin främst har dragit nytta av globaliseringen och de globala värdekedjorna.

Japans andel har minskat med närmare 70% mellan 1995 och 2018, Kinas har ökat med närmare 520%. Tysklands andel har minskat med 38% och USAs med 25%.

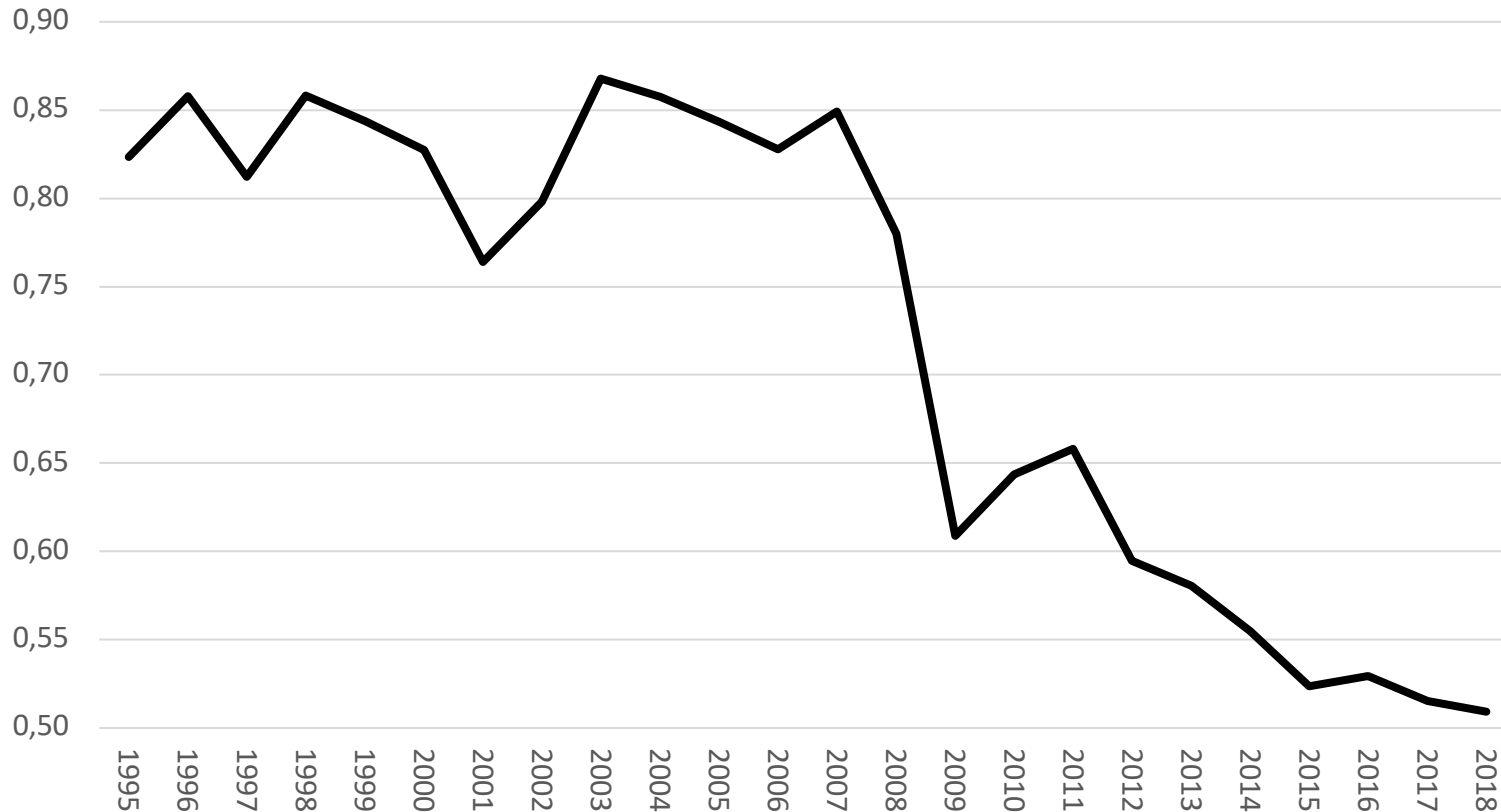
Det är därmed uppenbart att länderna i västvärlden har förlorat "marknadsandelar" under den studerade perioden och att tillväxtländerna – med Kina i spetsen – har tagit stora marknadsandelar.

Källa: OECDs nya input-output-databas och egna beräkningar. Nominella förädlingsvärden.

Sveriges ställning inom världens industriproduktion (1)

Svensk industriproduktions andel av den förädling som genereras i världen av att producera världens slutliga efterfrågan på industriprodukter. Procent.

Om diagrammet:

Svensk industriproduktion definieras i diagrammet som den förädling som genereras i Sverige – inkl underleverantörsledet - av att producera den faktiska efterfrågan på svenska industriprodukter.

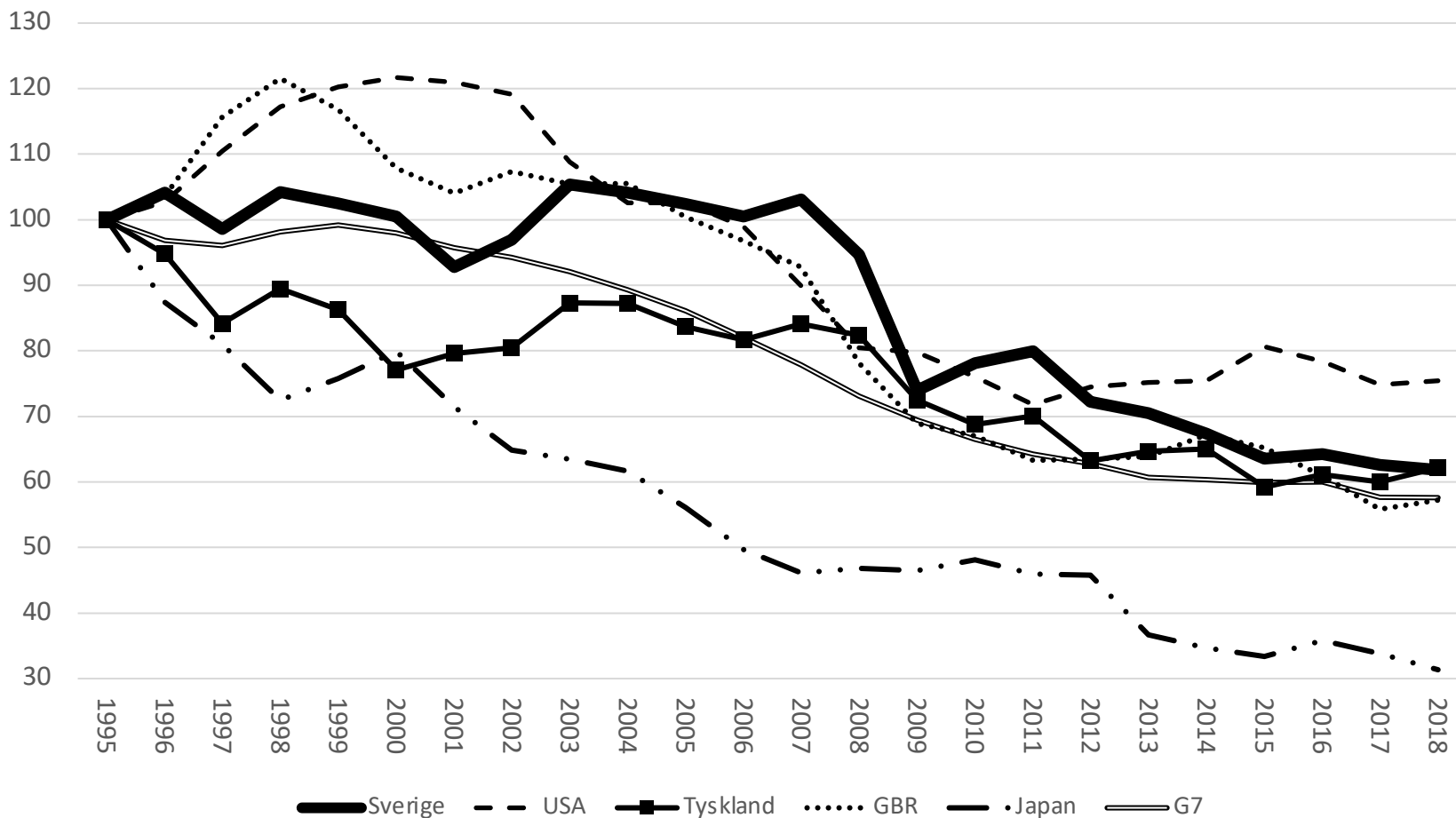
Mellan 1995 och 2008 var svensk industris andel av världens industriproduktion oförändrad: 0,8-0,85 procent av världens förädling.

Finanskrisen har påverkat svensk industri hårt: med en minskning från 0,78 år 2008 till 0,51 år 2018. Som vi kommer att se är sammansättningen av svensk industri en viktig förklaring till den här negativa utvecklingen.

Källa: OECD och egna beräkningar. Nominella förädlingsvärden.

Sveriges ställning inom världens industriproduktion (2)

Utveckling av svensk industriproduktions andel av världsmarknaden i förhållande till några andra rika länder. Index: 1995=100.

Om diagrammet:

Diagrammet visar utvecklingen av respektive lands andel av den förädling som genereras i världen av att producera världens efterfrågan på industriprodukter.

Som framgår av diagrammet: USAs industriproduktion har utvecklats mest gynnsamt relativt de andra länderna sedan 1995. Klart sämst utveckling hittar vi i Japan.

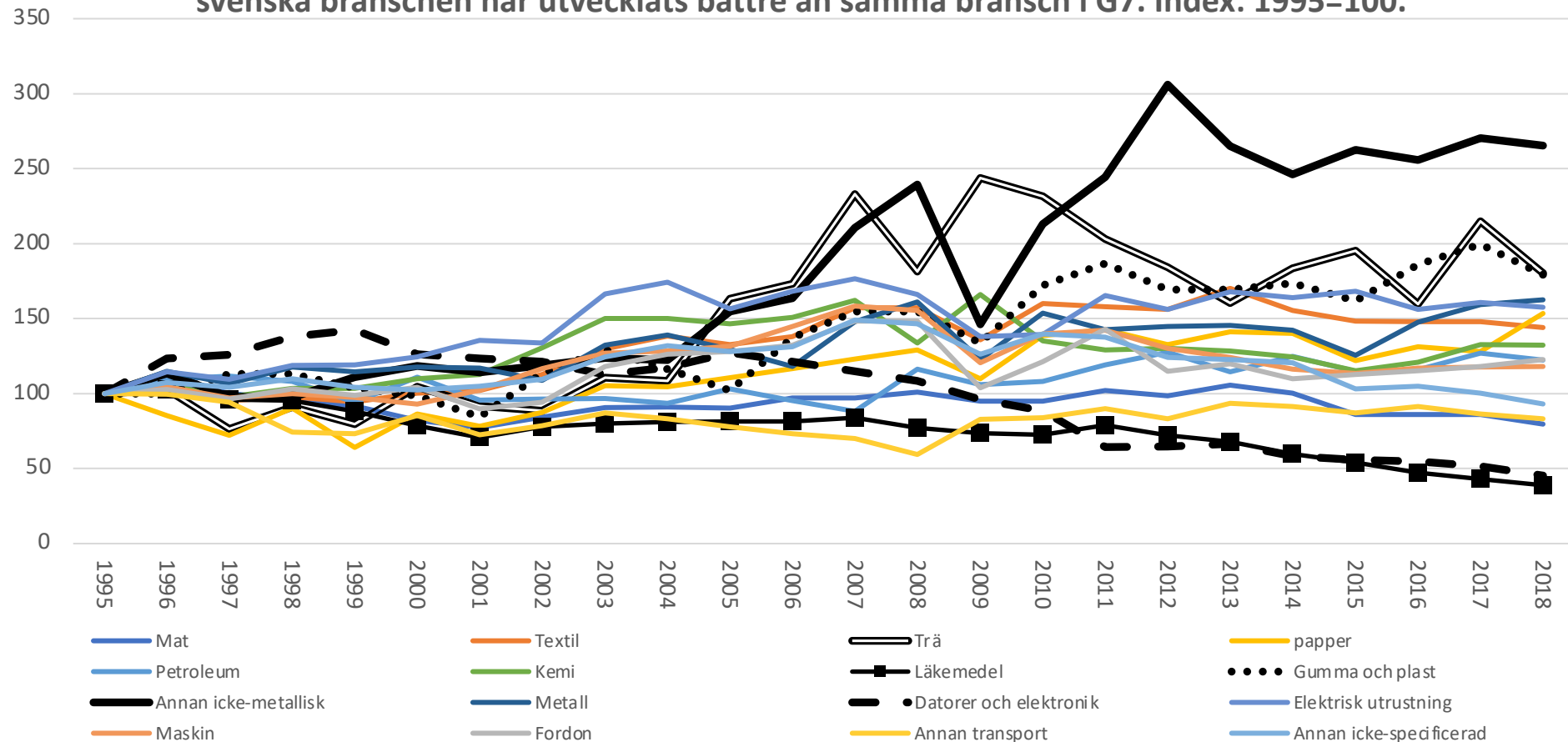
Med Sverige i det övre skiktet, ligger övriga länder samlade i en klunga en bit under USA.

Noterbart är Sveriges relativt starka utveckling ända fram till finanskrisen och det dramatiska fallet direkt därefter. Sammantaget innebär detta att svensk industris utveckling ungefär har följt G7-länderna sedan 1995.

Källa: OECD och egna beräkningar. Nominella förädlingsvärden.

Sveriges ställning inom världens industriproduktion (3)

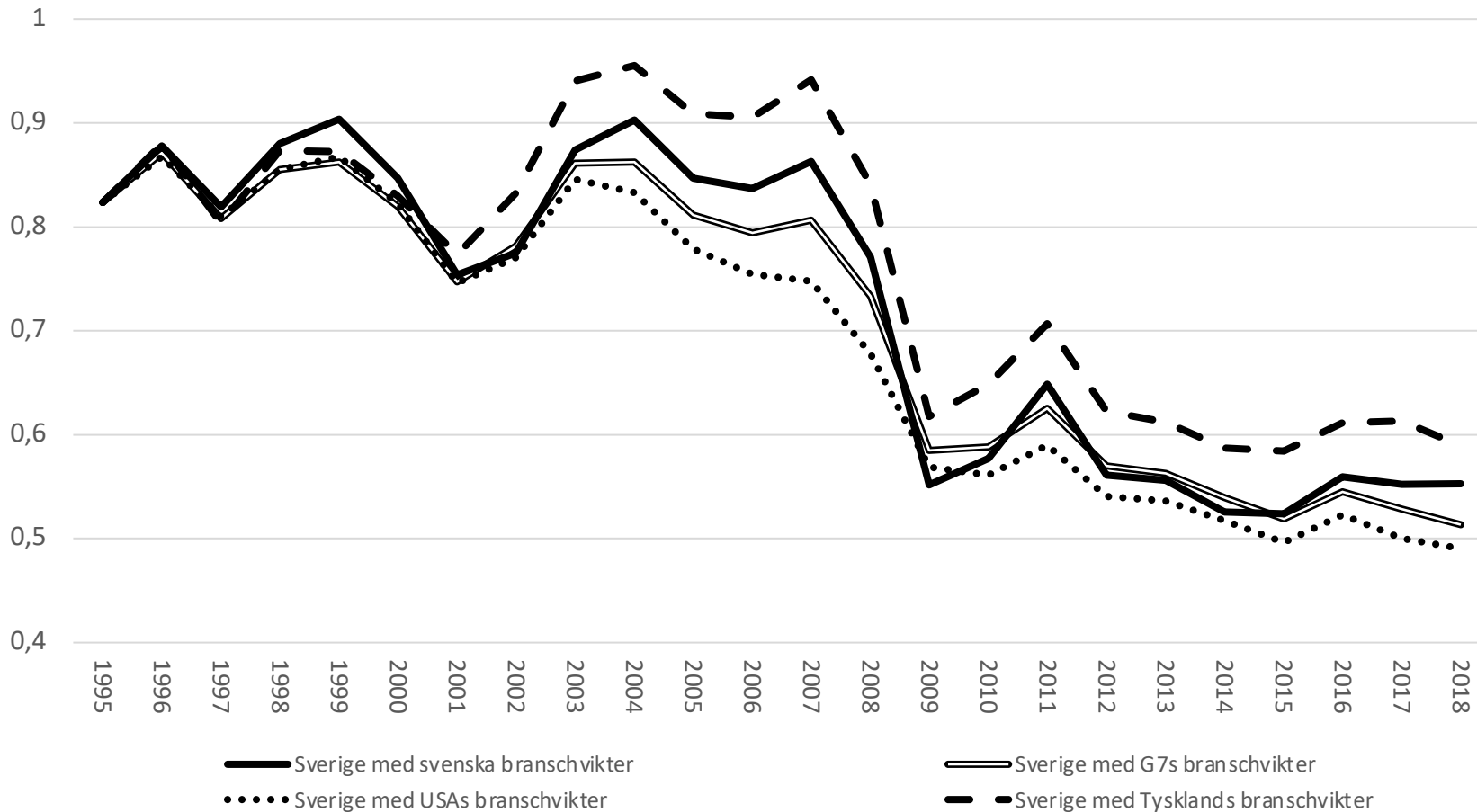
Svenska industribranschers utveckling relativt G7-länderna. Positiv trend visar att svenska branschen har utvecklats bättre än samma bransch i G7. Index: 1995=100.

Om diagrammet: Om kurvorna lutar uppåt betyder det att den svenska industribranschens förädlingsvärde (inkl underleverantörsledet) har utvecklats mer positivt än motsvarande bransch i G7-länderna. De branscher som ligger under index=100 år 2018 utgjorde detta år 29% av den totala förädling som svensk industriproduktion genererade i Sverige (inkl underleverantörsledet) under detta år. År 1995 utgjorde samma fem branscher 46% av svensk industris totala förädling i Sverige. De branscher som har utvecklats mest positivt eller negativt är särskilt markerade i diagrammet.

Sveriges ställning inom världens industriproduktion (4)

Sveriges andel av världens industriproduktion utifrån olika länders
branschammansättning av industri. Procent.

Om diagrammet:

Diagrammet visar hur Sveriges andel av världens industriproduktion (inkl underleverantörsledet) hade utvecklats om Sverige hade haft en annan branschammansättning.

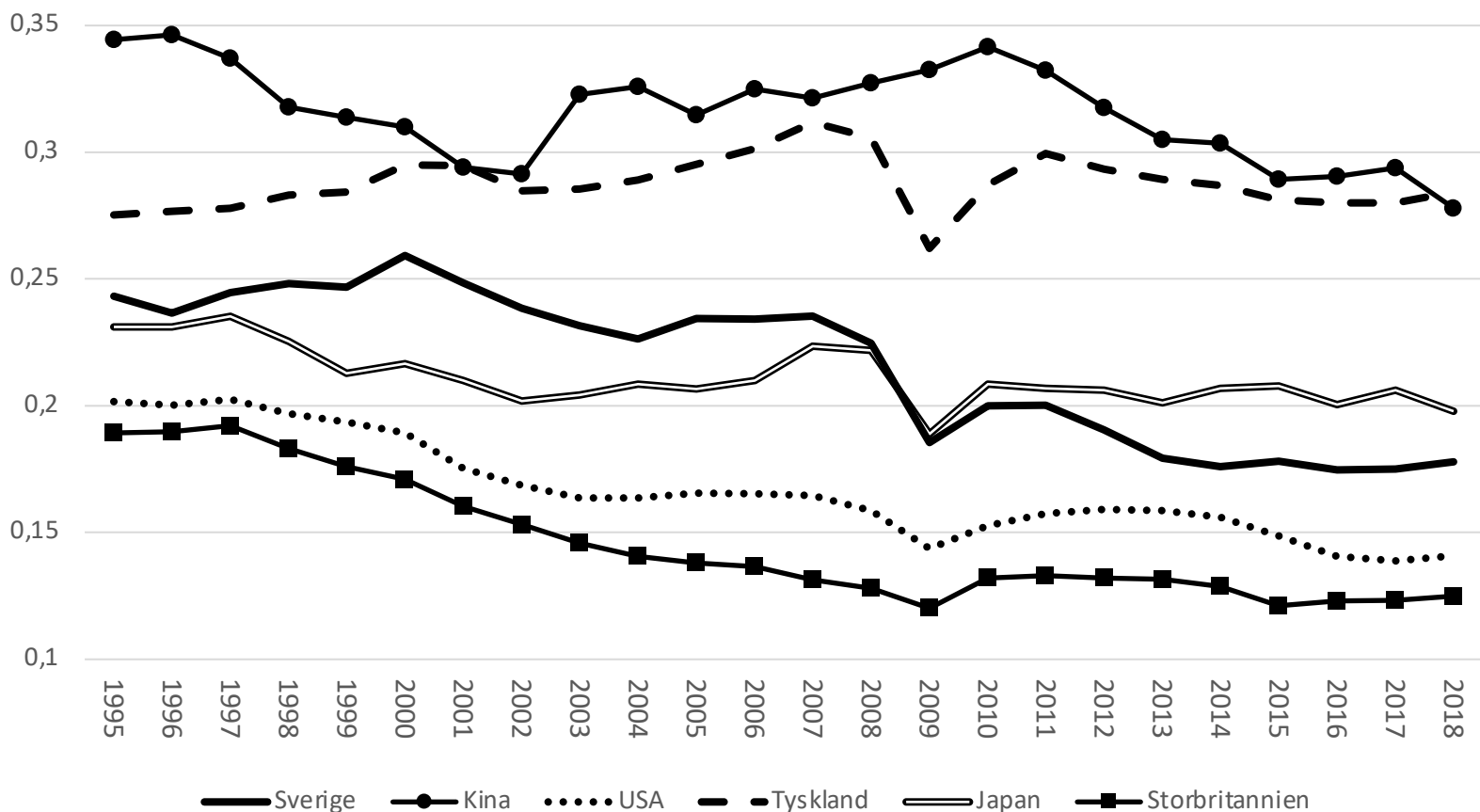
En slutsats är att svensk industris andel av världens industriproduktion hade utvecklats mer gynnsamt med en tysk branschammansättning. Därmed gynnas Tysklands utveckling relativt Sveriges.

En andra slutsats är att svensk branschstruktur var mer gynnsam än (främst) USAs och G7s under åren efter millennieskiftet men före finanskrisen.

Källa: OECD och egna beräkningar. Nominella förädlingsvärden.

Industriproduktionens ställning inom respektive land

Industriproduktionens andel (inkl underleverantörsledet) av ekonomins BNP.

Om diagrammet:

Diagrammet visar hur stor andel av landets BNP som utgörs av industriproduktionen (inkl underleverantörsledet).

Tyskland utmärker sig bland västländerna med en oförändrad andel. Övriga länder passar in i den trend som vi har under många decennier.

Notera dock att den här "avindustrialiseringen" inte är lika självklar om andelen av ekonomin beräknas utifrån inflationsjusterade priser. Då slår den långsammare prisökningstakten inom industrin igenom. I termer av producerade enheter är således den här processen mycket mindre påtaglig.

Tysk industri är lika viktig för tysk ekonomi som Kinas industri är för Kina.

Storbritannien och USA utmärker sig med en lägre andel än i andra länder.

Källa: OECD och egna beräkningar. Nominella förädlingsvärden.

Svensk industriproduktions branschammansättning

Andelar av Sveriges industrirelaterade förädling

	1995	2000	2008	2018
Mat	0,18	0,14	0,14	0,15
Textil	0,02	0,02	0,01	0,01
Trä	0,01	0,01	0,01	0,02
Papper	0,04	0,03	0,03	0,04
Petroleum	0,02	0,04	0,06	0,04
Kemi	0,02	0,02	0,02	0,02
Läkemedel	0,07	0,06	0,06	0,06
Gumma och plast	0,01	0,01	0,01	0,01
Annan icke-metallisk	0,01	0,01	0,01	0,01
Icke-bearbetad metall	0,00	0,00	0,01	0,01
Metall	0,04	0,04	0,05	0,05
Datorer och elektronik	0,13	0,18	0,08	0,04
Elektrisk utrustning	0,03	0,03	0,04	0,04
Maskin	0,14	0,12	0,16	0,14
Fordon	0,19	0,21	0,22	0,26
Annan transport	0,03	0,02	0,02	0,04
Annan icke-specifierad	0,05	0,06	0,06	0,05

Om tabellen:

Tabellen visar branschernas respektive andel av den totala produktion (inkl underleverantörsledet) som industrin genererar i Sverige.

Den absolut dominerade branschen inom svensk industriproduktion är fordonsindustrin. Med 26% år 2018 genereras en fjärdedel industrins förädlingsvärde inom fordonsindustrin och dess underleverantörer. Detta är en ökning från 19% sedan 1995.

Två andra dominerande branscher är Mat respektive Maskin.

Datorer och elektronik är den bransch vars andel har minskat mest. En förklaring till detta är dock att en betydande del av den här produktionen har omklassificerats till tjänsteproduktion – och därmed inte fångas in i den här rapportens analys.

Källa: OECD och egna beräkningar. Nominella förädlingsvärden.

Vad kan göras?

- Konkurrenskraft i termer av GVKI
- Strukturuomvandling/avindustrialisering/tjänstefiering
- Funktionell specialisering = fördelningen av nödvändiga produktionsaktiviteter mellan länder
- Importberoende
- Globala produktionssystemets utveckling
- Kinas roll
- Produktionsprocessernas produktivitet
- Konkurrenskraft i termer av relativ produktivitet: avstånd till globala produktivetsfronten
- **Tillväxtverket: koppla ihop globala IO med regionala IO**
- **Tillväxtverket: koppla ihop regionala IO med registerdata**

Tack!

daniel.lind@arenagruppen.se